CO WYNIKA Z HOMOFONÓW I HOMONIMÓW? KONSTRUOWANIE ZDAŃ Z WYRAZAMI WIELOZNACZNYMI

RENATA PASYMOWSKA

SCENARIUSZ LEKCJI

Program edukacji wczesnoszkolnej w szkole podstawowej

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy"

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty.

Warszawa 2019

Fundusze Europejskie Wiedza Edukacja Rozwój

ORE Ośrodek Rozwoju Edukacji

Unia Europejska Europejski Fundusz Społeczny

Redakcja merytoryczna – Agnieszka Karczewska-Gzik
Recenzja merytoryczna – mgr Maria Ferenc
mgr Jadwiga Iwanowska
Agnieszka Ratajczak-Mucharska
mgr Urszula Borowska

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons – Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl

Fundusze Europejskie Wiedza Edukacja Rozwój
ORE Ośrodek Rozwoju Edukacji
Unia Europejska Europejski Fundusz Społeczny

Czas trwania zajęć:
3 godz. lekcyjne.

Temat:
Co wynika z homofonów i homonimów? Konstruowanie zdań z wyrazami wieloznacznymi.

Cele główne:
- uświadomienie uczniom, że istnieją słowa, które brzmią tak samo, ale nabierają innego znaczenia w kontekście,
- wdrażanie dzieci do używania homonimów w wypowiedziach,
- kształcenie zdolności językowych,
- doskonalenie umiejętności prowadzenia rozmowy na podany temat,
- wyzwalanie potencjalnych możliwości uczniów.

Cele operacyjne – uczeń:
- współdziała z partnerem, wykazuje się pomysłowością, tworzy scenki rodzajowe, prowadzi dialogi, tworzy zdania, by odzwierciedlić wieloznaczność słów, poprawnie zapisuje homofony, dokonuje samokontroli, korzysta z pomocy innych, jest skupiony na zadaniu i doprowadza je do końca.

Metody:
wizualizacja, waloryzacyjne, twórczego rozwiązywania problemów, praktycznego działania, pracy we współpracy.

Formy pracy:
zbiorowa, grupowa, w parach, indywidualna.

Środki dydaktyczne:
maskotki z Literkowa, przykłady homonimów i homofonów, ilustracje do wieloznacznych wyrazów.

Przebieg zajęć:
1. **Zapoznanie z tematem i celami zajęć, określenie NaCoBeZU –** wieloznaczność słów, różnice w zapisie wyrazów, odkrywanie znaczenia słów, prowadzenie rozmowy na temat.
2. **Sensacja w Literkowie – problem zamknięty w słowie! Burmistrz** wypowiada się na łamach „Literkowych Wieści": „Uwaga! Przestrzegamy przed wyrazami, które brzmią tak samo, ale wyglądają inaczej! Zapis ich się zmienia w zależności od znaczenia!".

3. **Kilka dni wcześniej…** Dziennikarska transmisja z Literkowa (relacjonuje nauczyciel): „Do **Burmistrza** wbiegają rozzłoszczeni przyjaciele. Każdy coś opowiada, to chyba kłopot nie lada! Domyślam się, że chodzi o słowa… Od hałasu aż pęka głowa! **Burmistrz** tupnął, na fotelu wnet przycupnął i rozkazał mówić kolejno powoli, bo go głowa boli. Zaczął **Próżniak** swoje żale i nie wstydził się ich wcale: – Chodzi o »brud«: czy się go sprząta, czy po nim chodzi? O to się rozchodzi! Po nim **Hałasuś** o słowo »hart« z **Cichusiem** się spiera, aż mu dech zapiera. Żarusiowi i **Porządnisiowi** poszło o »morze«. Żaden ustąpić nie może. Co zrobi **Burmistrz**? Wstał, to dobrze znaczy. Rzekł »Nie doprowadzajcie się do rozpaczy! Choć to słowo brzmi tak samo, co innego znaczy. To nie jest problem szalony! To są homofony! Jeśli je zapiszecie, problemu się pozbędziecie! »Morze« z **Porządnisiem** do pływania skore, a »może« z Żarusiem na plażę się wybiorę. »Chart« z **Cichusiem** na spacery chodzi, a **Hałasusiowi** »hart« ciała na hali wychodzi. **Próżniak** przejdzie »bród«, gdy **Otwartuś** sprzątnie w rzece »brud«. Czy już teraz rozumiecie? Gorsze sprawy są na świecie!«".
4. **Przedstawienie problemów przyjaciół w scenkach rodzajowych. Praca w grupach.** Uczniowie odgrywają role bohaterów i spontanicznie tworzą dialogi. Zwracają szczególną uwagę na homofony.
5. **Wykorzystanie wiedzy w praktyce**. **Praca w parach.** Użycie par słów w dialogach, np.: każe – karze, zważyć – zwarzyć, masaż – masarz. Zauważenie różnicy w zapisie i w znaczeniu.
6. **Odczytanie dalszego ciągu artykułu Burmistrza:** „Uważajcie także na zakamuflowane słów znaczenia ukryte w jednym wyrazie. Nie dajcie się zwieść, na razie!". Próba potwierdzenia słów **Burmistrza**. Nauczyciel czyta zaproponowane przez niego zdanie: „W środku grodu stał zamek". Identyfikowanie wieloznaczności w wyrazie „zamek". Użycie słowa w innych kontekstach.
7. **Odczytanie słów Burmistrza**: „I co? Macie zdziwione miny? To tylko homonimy! Jest ich więcej, a jeśli chcecie, wnet je znajdziecie!". Uczniowie szukają wieloznaczności w słowach. Używają ich w zdaniach, by odgadnąć, jakie niosą znaczenie.
8. **Ilustrowanie znaczeń słowa,** np. oczko – w rajstopach, w rosole, wodne, w głowie, w pierścionku, pączek – ciastko, na gałęzi itp.
9. **Napisanie dyktanda z komentowaniem w celu utrwalenia homofonów.** Samokontrola, życzliwa ocena koleżeńska, ocena nauczyciela uwzględniająca możliwości uczniów.
10. **Podsumowanie zajęć.** Rozmowa na temat znaczenia wyrazów.

Komentarz metodyczny

Uczniowie ze SPE dzięki maskotkom zrozumieją istotę homofonów. Napiszą je poprawnie, gdy tylko poznają kontekst zdania.